

Рекомендації
щодо розроблення робочих навчальних планів
за стандартами професійної (професійно-технічної) освіти
на основі компетентнісного підходу

Загальні положення

Рекомендації щодо розроблення робочих навчальних планів за стандартами професійної (професійно-технічної) освіти на основі компетентнісного підходу (далі – Рекомендації) розроблені відповідно до Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», «Про професійний розвиток працівників», постанов Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1135 «Про затвердження Державного стандарту професійно-технічної освіти», від 31.05.2017 № 373 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження професійних стандартів», від 03.06.1999 № 956 «Про затвердження Положення про ступеневу професійно-технічну освіту», наказів Міністерства освіти і науки України від 20.06.2000 № 225 «Про затвердження Положення про вище професійне училище та центр професійно-технічної освіти», від 30.05.2006 № 419 «Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу в професійно-технічних навчальних закладах», Положення про професійне навчання працівників на виробництві (наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства освіти і науки України від 26.03.2001 №127/151) та інших нормативно-правових актів.

Метою рекомендацій є дотримання закладами професійної (професійно-технічної) освіти (далі — Заклади) єдиних вимог при плануванні освітньої діяльності з урахуванням вимог стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на основі компетентнісного підходу (далі – СП(ПТ)О).

Рекомендації призначені для використання органами управління освітою, методичними службами, Зкладами та іншими юридичними особами, які здійснюють освітню діяльність у сфері професійної освіти.

Терміни, визначення та скорочення

У цих Рекомендаціях терміни вживаються в такому значенні:

СП(ПТ)О – документ, що визначає вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів навчання, якими особа повинна оволодіти відповідно до вимог професійного стандарту/кваліфікаційної характеристики;

освітня програма – документ, що містить перелік освітніх компонентів (навчальних предметів) та їх логічну послідовність, загальний обсяг

навчального навантаження, вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за програмою та очікувані результати навчання здобувача освіти;

навчальна програма – складова освітньої програми, що визначає порядок навчання за модулями/кваліфікаціями, освітніми компонентами (навчальними предметами), навчальними темами та їх змістом, кількістю навчального часу на оволодіння ними, консультації (за необхідністю), форми контролю результатів навчання;

РНП - документ, що регламентує планування освітнього процесу для реалізації освітньої програми Закладу щодо підготовки кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів за конкретною професією або кількома технологічно суміжними професіями, кваліфікацією/кваліфікаціями із зазначеними термінами навчання;

професійна компетентність – сукупність спеціальних знань, умінь та навичок, що визначають здатність особи виконувати певну трудову функцію на основі трудових дій, визначених професійним стандартом, та які можуть бути узагальнені (або конкретизовані) залежно від специфіки галузі виробництва чи сфери послуг;

загальнопрофесійні (базові) компетентності – знання, уміння, розуміння, інші компетентності, що є загальними/спільними для конкретної професії незалежно від професійної кваліфікації;

ключові компетентності – здібності, здатності й уміння (психологічні, когнітивні, соціально-особистісні, інформаційні, комунікативні), що дають змогу особі розуміти ситуацію, досягати успіху в особистому і професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечують ефективну професійну й міжособистісну взаємодію;

результати навчання – компетентності, які набуває здобувач професійної освіти після завершення навчання;

навчальний модуль – логічно завершена складова СП(ПТ)О, що базується на окремій одиниці/одиницях професійного стандарту/кваліфікаційної характеристики, містить навчальний матеріал, необхідний для набуття загальнопрофесійних, професійних і ключових компетентностей;

базовий блок – сукупність загальнопрофесійних, ключових компетентностей та їх зміст, що формують передумови для опанування професійними компетентностями. Базовий блок може опановуватися паралельно з набуттям початкової професійної кваліфікації;

модульно-компетентнісний підхід – організація освітнього процесу в Зкладах на основі компетентностей, структурованих в окремі навчальні модулі;

модульно-предметний підхід — організація освітнього процесу в Зкладах за визначеними навчальними предметами, що забезпечують здобуття професійних компетентностей, та об'єднаними в окремі навчальні модулі;

Умовні позначення: Т – теоретичне навчання, В – виробниче навчання, П – виробнича практика, ПКА – поетапна кваліфікаційна атестація, ДПА – державна підсумкова атестація, ДКА – державна кваліфікаційна атестація, К – канікули.

Послідовність розроблення РНП

РНП розробляється Закладом для конкретної професії чи технологічно суміжних професій залежно від виду та форми професійної підготовки. Перед розробленням РНП необхідно:

розробити освітні програми відповідно до СП(ПТ)О на модульно-компетентнісній/модульно-предметній основі за участю роботодавців та профільних методичних (циклових) комісій; освітні програми схвалюються педагогічною радою закладу та затверджуються його керівником;

визначити назви освітніх компонентів (навчальних предметів), що передбачають формування компетентностей згідно з СП(ПТ)О;

розробити зміст навчальних програм з освітніх компонентів (навчальних предметів) та погодити їх профільними методичними комісіями;

визначити кількість годин на оволодіння освітніми компонентами (навчальними предметами) відповідно до компетентностей, що мають бути сформовані;

встановити послідовність вивчення освітніх компонентів (навчальних предметів);

визначити конкретні форми проведення занять (теоретичні, лабораторно-практичні, практичні);

розробити графік освітнього процесу із зазначенням термінів проведення ПКА та ДКА.

Перелік, назви та зміст освітніх компонентів (навчальних предметів) визначаються і розробляються Закладом за участі роботодавців у відповідності до СП(ПТ)О та освітньої програми.

Навчально-методичні (науково-методичні) центри (кабінети) професійно-технічної освіти (далі НМЦ(НМК)ПТО) можуть організувати роботу регіональних творчих груп із залученням роботодавців та заінтересованих сторін для розроблення орієнтованих освітніх програм з конкретних професій та зразків РНП з урахуванням регіонального компоненту.

Структура РНП

У титульній частині РНП зазначається:

назва Закладу (у родовому відмінку);

код і назва професії (спеціальності) або технологічно суміжних професій з підготовки кваліфікованих робітників;

рівень загальної середньої освіти (базова чи повна), на основі якої здійснюється підготовка кваліфікованих робітників;

перелік рівнів кваліфікацій з конкретної професії або технологічно суміжних професій;

ступінь навчання;

вид професійної підготовки;
форма навчання;
строк навчання відповідно до СП(ПТ)О.

Розділи РНП:

графік освітнього процесу (I розділ);
зведені дані за кількістю навчальних годин і тижнів (II розділ);
плановий рівень кваліфікації (III розділ);
пояснення до плану освітнього процесу (IV розділ);
план освітнього процесу (V розділ);
погодження РНП.

Розділ I. Графік освітнього процесу

Графік освітнього процесу відображає потижневе навантаження теоретичного і виробничого навчання та виробничої практики, встановлює строки початку і закінчення навчальних занять на кожному ступені та курсі навчання, терміни канікул, ПКА та ДКА.

При розробленні графіка освітнього процесу необхідно враховувати види та форми професійної підготовки, специфіку професії, потреби роботодавців, кількість святкових днів тощо.

Тиждень, який складається із святкових днів протягом навчального року, окремо в графіку не зазначається.

Розділ II. Зведені дані за кількістю годин і тижнів

Даний розділ відображає тривалість теоретичного та виробничого навчання, виробничої практики (у тижнях і годинах), ДКА та ПКА (у годинах), канікул і святкових днів (у тижнях).

Розділ III. Плановий рівень кваліфікації

У цьому розділі відображаються ступінь навчання, курс, семестр, код, назва професії, рівень кваліфікації, який здобувач освіти отримує після кожного етапу навчання з конкретної професії чи технологічно суміжних професій.

Розділ IV. Пояснення до навчального плану освітнього процесу

Розділ відображає особливості та/або зміни, внесені до організації освітнього процесу в Закладі з конкретної професії або технологічно суміжних професій.

Пояснення може включати:

назву СП(ПТ)О, на основі якого розроблено РНП;

назву нормативних документів, що регламентують зміни до РНП;
обґрунтування послідовності чергування теоретичного і виробничого навчання, максимального тижневого навантаження;
доцільність включення додаткових компетентностей;
особливості перерозподілу кількості годин між компетентностями та/або навчальними модулями тощо.

Розділ V. План освітнього процесу

У плані освітнього процесу відображаються:

назви освітніх компонентів/навчальних предметів та кількість годин на їх вивчення;

погодинний та потижневий розподіл освітніх компонентів (навчальних предметів);

рівні професійних кваліфікацій відповідно до нормативних строків навчання;

форми контролю та кількість годин на їх проведення.

Складові компоненти РНП:

- 1) загальнопрофесійна підготовка - базовий блок, що передбачає перелік компетентностей (навчальних предметів) визначених освітньою програмою ;
- 2) професійно-теоретична та професійно-практична підготовка - професійні кваліфікації та навчальні модулі;
- 3) додаткові компетентності (за необхідності);
- 4) консультації;
- 5) державна кваліфікаційна атестація (або поетапна кваліфікаційна атестація при продовженні навчання);
- 6) загальний обсяг навчального часу.

РНП складається на кожний вид професійної підготовки окремо.

При здійсненні первинної професійної підготовки на основі базової загальної середньої освіти до структури РНП включається загальноосвітня підготовка. Здобуття повної загальної середньої освіти в Закладі здійснюється відповідно до Стандарту загальної середньої освіти.

Зміст освітніх компонентів (навчальних предметів) загальноосвітньої підготовки при первинній професійній підготовці в Закладі може бути професійно спрямований.

За пропозиціями замовників робітничих кадрів, відповідно до змін у техніці, технологіях, організації праці на виробництві та у сфері послуг, заклад професійної освіти має право включати до РНП додаткові компетентності як варіативний компонент змісту професійної освіти (до 20% від загального обсягу годин, передбачених СП(ПТ) О).

Для дотримання тижневого навантаження можливе коригування кількості годин за рахунок варіативного компоненту змісту освіти.

Враховуючи специфіку професійно-практичної підготовки за окремими професіями та пропозиції замовників робітничих кадрів, заклад професійної освіти може об'єднувати терміни проходження виробничої практики за модулями та початковими кваліфікаціями з однієї професії.

З метою запобігання дублювання змісту освітніх програм при набутті компетентностей за технологічно суміжними професіями можливо скорочення строків навчання, що не перевищує 50% від загального обсягу годин, передбачених СП(ПТ)О, за рахунок виключення навчального матеріалу, що вже вивчався при набутті певних компетентностей. Такі зміни обґрунтовуються та затверджуються рішенням відповідної методичної комісії.

Компетентності базового блоку набуваються переважно при здобутті початкової кваліфікації, що дає право виходу особи на ринок праці, але можуть здобуватися на наступних кваліфікаційних рівнях відповідно до освітньої програми.

При формуванні РНП необхідно звернути увагу на рівномірний розподіл годин предметів загальноосвітньої (при первинній професійній підготовці на основі базової загальної середньої освіти), професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки з урахуванням послідовності вивчення матеріалу відповідно до змісту освітніх програм без переривання їх вивчення та не допускаючи перевантаження здобувачів освіти одним із предметів.

Розподіл годин на консультації визначається освітніми програмами.

Державна кваліфікаційна атестація проводиться у терміни, зазначені у РНП, за рахунок годин, передбачених СП(ПТ)О та освітньою програмою.

РНП погоджується та затверджується відповідно до атестаційного рівня:

на I атестаційному рівні: РНП підписується керівником Закладу, погоджується директором НМЦ(НМК)ПТО, затверджується керівником регіонального органу управління у сфері професійної освіти, підписи скріплюються печатками;

на II атестаційному рівні: РНП підписується керівником Закладу, погоджується підприємствами-замовниками робітничих кадрів, директором НМЦ(НМК)ПТО, затверджується керівником регіонального органу управління у сфері професійної освіти, підписи скріплюються печатками;

на III атестаційному рівні: РНП підписується керівником Закладу, погоджується підприємствами-замовниками робітничих кадрів, директором НМЦ(НМК)ПТО, керівником регіонального органу управління у сфері професійної освіти, керівником відповідного відділу ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» й затверджується керівником відповідного структурного підрозділу Міністерства освіти і науки;

для підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста РНП підписується керівником Закладу, погоджується підприємствами-замовниками робітничих кадрів, директором НМЦ(НМК)ПТО, керівником регіонального органу управління у сфері професійної освіти,

керівником відповідного відділу ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», керівником відповідного структурного підрозділу Міністерства освіти і науки та затверджується заступником Міністра освіти і науки.

РНП діє на весь період реалізації СП(ПТ)О та/або відповідної освітньої програми підготовки кваліфікованих кадрів. Як виняток, можливе корегування РНП за умови погодження цих змін з роботодавцями та відповідними структурами у сфері професійної освіти.

При оформленні РНП необхідно керуватися єдиною формою та єдиними умовними позначеннями, дотримуватися вимог ведення ділової документації.

Додатки: орієнтовні зразки освітніх програм та робочих навчальних планів.

Т.в.о. директора

К.Б. Мірошніченко

Розділ II. Зведені дані за бюджетом часу (в тижнях і годинах)

Ступені	Курс	Професійно-теоретична підготовка	Практичне навчання			ПКА ДКА	Святкові дні	Канікули	К-ть роб. в тижнях	Всього часу разом з канікулам и та святами
			Навчальна практика (Виробниче навчання в навчальному закладі)	Вироб. навч. на виробстві чи сф. посл.	Виробнича практика на робочих місцях на виробництві чи сф. послуг					
			тиж / год	тиж./ год	тиж / год	тижні				
II	1	40		40/240			1	11	40	52
	2	28		28/168		12/413	1	11	40	52
	3	26		26/192		12/406	1	11	40	52
III	4	31		6/108		7/231	1	11	40	52

Розділ III. Рівні кваліфікації

Ступінь	Курс	Професія (спеціальність)	Кваліфікація (розряд)
II	2		
	3		
	3		
III	4		
	5		

Розділ IV. Пояснення до плану освітнього процесу

Робочий навчальний план розроблений відповідно до затверджених СП(ПТ)О з робітничих професій

2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

Розділ V. План освітнього процесу

№ з/п	Освітні компоненти (навчальні предмети)	К-ть годин	Кваліфікація ШТ-3					Кваліфікація ШТ-4			
			ББ	М 1	М2	М3	Всього годин	М1	М2	М3	Всього годин
Кількість тижнів											
1	Загальнопрофесійна підготовка - базовий блок (компетентності/навчальні предмети)										
1.1											
1.2											
1.3											
1.4											
1.5											
1.6											
...											
2	Професійно-теоретична підготовка (професійні компетентності /навчальні предмети)										
2.1											
2.2											
2.3											
...											
3	Професійно-практична підготовка (професійні компетентності)										
4	Додаткові компетентності*										
5	Консультації										
6	ПКА, ДКА										
7	Загальний фонд навчального часу/тижневе навантаження										

Керівник ЗП(ПТ)О _____ ППБ

« _____ » _____ 20__ р.